

En lille Bog om folkelige Gravminder

Omkring 1930 udgav Torvald Westergaard "En lille Bog om folkelige Gravminder". Heri kunne man se billeder af nogle af de kunstnerisk udførte gravminder, som han kunne tilbyde fra sit stenhuggeri. Desuden skrev han en tekst, som skulle forklare kunderne om betydningen af at vælge noget smukt og særpræget med en høj håndværksmæssig udførelse.

I bogen skrev han:

Gennem Tiderne har det vistnok altid været Skik at rejse de afdøde et synligt Minde paa det Sted, hvor man sidst slap dem af Syne her i Livet – nemlig over Graven.

Vi kender de store Bautahøje, som findes i stort Tal udover Landet – mange flittige Hænder har været i Arbejde med Rejsningen af disse Minder.

Der laa bag disse Arbejder en Tanke. – Paludan-Müller siger i sit Digt "Abels Død" (Adam og Eva har lige begravet Abel, og Adam samler nu 17 Marksten, én Sten for hvert af Drengens Aar, og danner her den første Pyramide):

*De var af Kunstens Liv det første Spor.
Til Trøst i Nøden blev den Jorden givet,
Thi Kunsten kom med Døden ind i Livet.*

Vi kender alle de gamle Overliggersten fra gamle Kirkegaarde, adskillige er blevet flyttet fra Gravene og ind i Kirkerne, hvor de stadig staar som Minder om en Fortid. – Disse Sten er saa godt som alle udførte af jævne Haandværkere. Man ser, at de udhuggede Figurer ofte er noget hjælpeløst fremstillede, og at Gengivelserne er mange. Dog er der adskillige af disse Sten, der taler et gribende Sprog om den, de skulde minde om, og undertiden – for resten ikke saa sjældent – ser man, at Haandværkeren og den dodes Slægtninge ved Samarbejde har ladt sig rive med, saa at disse Sten giver adskillige interessante Oplysninger og forklarer os en hel Del om den eller dem, som Stenene skal minde om.

Man ser, at Haandværkeren er gaaet op i sit Arbejde ved en smuk og stilfuld Opstilling af Bogstaverne, der ofte maa anses for genialt udførte og fuldt ud staar paa Højde med det vore Dages Kunstnere præstere. – Man har i disse gamle Overliggersten endnu tilbage et gammelt Stykke virkelig solidt og haandværksmæssigt udført finfølt Arbejde.

Det er underligt, at vor Tid, der har Raad til at ofre saa meget paa Grave, ja i stedse stigende Grad har gjort det muligt, at hver Mand saa omtrentlig faar sit Gravminde – en saare smuk Tanke – blot Resultaterne af disse synlige Minder ogsaa var derefter.

Før i Tiden var det almindeligt, at de, som ønskede at rejse Gravminder over afdøde i Forbindelse med en Haandværker lod Mindesmærket udføre – og at de saa i Forening prøvede paa at skabe et Udtryk for den døde.

Nu er det almindeligt, at man køber et Gravminde fra en Udstilling – hvor der er opstillet flere Geled af forskelligartede Typer paa Gravsten – der mangler kun Navnet at hugge. Det er forstaaeligt, at man ved den sidste Fremgangsmaade, hvor det bliver en dygtig Forretningsmand frem for Haandværkeren, der skal afsætte et af de i Geledet staaende Steen, som bliver den, der faar Overtaget. Haandværkeren er da ogsaa lidt efter lidt blevet skubbet ud til Fordel for den dygtige Forretningsmand. Men det bliver ingenlunde af Værdi for den *Tanke*, man vilde udtrykke for den afdøde i dette Minde. Man vil højst naa at faa selve den afdodes Navn mindet i forskelligfarvet, blankpoleret Granit, endda ofte i

saare uskøn Stil. Thi selv om en Arkitekt har tegnet Stenen, kan Navnet, der tilføjes, jo godt være udført af en mindre kyndig Mand.

Det, der fra første Færd var Meningen med at rejse Gravminder, forvanskes, og man staar overfor det sørgelige Resultat, at Kirkegaardsmyndighederne efter 20 eller 40 Aars Forløb fjærner disse Gravminder, der saa hurtigt tabte deres Interesse paa Grund af deres Indholdsløshed.

Man har ladet sig bedaare af et Stykke rødt eller sort poleret Granit med Guldbogstaver og tænker ikke over, at der dog for de Penge, man ofrer, kunde fremstilles langt værdifuldere Ting; - Minder, der kunde tale til vore Børn, de Slægter, der kommer, om Fædre der har levet. Den Slags Gravminder vil ikke glimre de første Dage, men Tiden skal vise, at de bevarede mere end dem, der straaledede i Glans og Guld de første Dage.

Det er virkelig af stor Betydning for os, der lever, og for dem, der følger efter, at der værnes om Fædres Grave; der ligger maaske i dette Værdier, som faa aner. – En Slægt, der værne om Fædres Minder – det være sig paa den ene eller den anden Maade – er altid en Slægt, der har Forbindelse med Fortiden og derud af kan hente Fornylse og Kraft til den Livsudfoldelse, det selv ønsker.